सर्वमाचरेत् । एवं कृते हि तत्सर्वं यात्राफलमवाप्नुयात् । क्रियाफलन्तु संपूर्णमित्युक्तं भानुना स्वयम् ।"

नक्षत्रशूल पु० "ज्येष्ठा पूर्वा भाद्रपदा रोहिण्युत्तरफाल्गुनी । पूर्वादिषु क्रमाच्छूलाः यात्रायां मरणप्रदाः" ज्योतिः उक्ते यात्रायां निषिद्धे पूर्वादिदिक्षु नक्षत्रभेदे तस्य शूलतुल्यमरणप्रदत्वात् शूलत्वम् ।

नक्षत्रसत्र न० नक्षत्रनिमित्तं सत्रम् । नक्षत्रनिमित्ते सत्रभेदे । तत्र नाक्षत्रमासमहस्रम् विष्णुध० उक्तं यथा "नक्षत्रसत्राण्यग्रयनादि चेन्दोर्मासेन कुर्याद्गणयात्मकेन" "नक्षत्रसत्राणि नाक्षत्रमाससाध्ययागभेदाः याज्ञिकप्रसिद्धाः" समयप्रदीपः ।

नक्षत्रसन्धि पु० नक्षत्रयोः सन्धिः । पूर्वनक्षत्रादुत्तरनक्षत्रे चन्द्रादेर्पहाणां वा गतिरूपसंक्रान्तौ । तिथिसन्धिशब्दे दृश्यम् ।

नक्षत्रसाधन न० नक्षत्रं साध्यते ज्ञायतेऽनेन साधि–करणे ल्युट् । मि०शि० उक्ते ग्रहाणां नक्षत्रमानसाधने गणनभेदे तच्च वाक्यं तिथिशब्दे १२९७ पृ० दर्शितम् ।

नक्षत्रसूचक पु० नक्षत्राणि शुभाशुभतया सूचयति ण्वुल् तृन० । "अविहिंसैव यः शास्त्रं देवत्वं प्रपद्यते । स षड्भिर्दुष्टकः पापी श्रेयो नक्षत्रसूचकः" इति द०सं०१अ० "तिथ्युत्पत्तिं न जानन्ति ग्रहाणां नैव साधनम् । परवाक्येन वर्त्तन्ते ते वै नक्षत्रसूचकाः" इत्युक्ते च सिद्धान्तमिश्रे ज्योतिर्विदि । त्रिषु नक्षत्रसूचीत्यपि ।

नक्षत्रामृत न० पारभेदे नक्षत्रयोगजाते अमृतयोगे अमृतशब्दे ९१४ पृ० दृश्यम् ।

नक्षत्रिन् पु० नक्षत्रनक्षत्र शब्देन नित्यमतया वा इनि । १चन्द्रे २विष्णौ च "नक्षत्रेभिर्गतस्तेषां भूमः शास्त्रः समीक्षनः" विष्णुध० । "नक्षत्राणामहं शशीति" गीतोक्ते नक्षत्रेशत्वेन स्थितत्वात् तस्य तथात्वम् ।

नक्षत्रिय पु० नक्षत्राय हितः घ । नक्षत्राधिष्ठातृदेवभेदे । "नक्षत्रेभ्यः स्वाहा नक्षत्रियेभ्यः स्वाहा" यजु०२२।२८। नक्षत्रेण "यह सुपा" पा० स० । २नक्षत्रियमित्रे च ।

नक्षत्रेश पु०६त० । चन्द्रे अमरः । "नक्षत्रेशकृतेऽब्धौ गिरिसुरौ गङ्गां रुचिं पारवम्" (उमामहेशः) सा०द० ।

नक्षत्रेश्वर पु० ६त० । १चन्द्रे नक्षत्राधिष्ठातृदेवताभिः काशीस्थापिते २शिवलिङ्गभेदे न० नक्षत्रलोकशब्दे दृश्यम् । [दृष्टिभेदे

नक्षत्रेष्टि स्त्री नक्षत्रनिमित्ता इष्टिः शा०त० । नक्षत्रनिमित्तके

नक्षत्रेष्टका स्त्री इष्टकाभेदे तैत्तिरीयसंहिता ५।४।११।१

नख सर्पणे भ्वा०पर०सक०सेट् । नखति अनखीत् अनाखीत् ननाख नेखतुः । अयोपदेशत्वात् न णत्वं प्रनखति ।

नख पु०न० न खं "छिद्रमत्र नभ्राडित्यादि" पा० नञो न नलोपः नखन्यते खन–ड वा नह बन्धने "नहेर्लोपश्च" ख वा उणा० । १करजे कराङ्गुल्यग्रस्थे कण्टके अमरः । "कामिनामनिभृतान्यपि रम्याण्यस्त्रकोमलतलेषु नखानि" माघः "न छिन्द्याद्यखलोमानि दन्तैर्नोत्पाटयेन्नखान्" मनुः "नखक्षतानीव वनस्थलीनाम्" कुमा० "शीन्द्रः किल नखैस्तस्या विददार स्तनौ द्विजः" रघुः "न नखैर्विलिखेद्भूमिम्" कूर्मपु० । खाङ्गुल्योऽपि उपसर्जने क्रोडा० स्त्रियां ङीषोनिषेधे संज्ञायां "नखमुखात् संज्ञायाम्" नियमात् ङीष् । शूर्पणखा क्रोरमुखा असंज्ञायान्तु ताम्रनखी कन्या सि०कौ० । नखस्य मूलं कर्णा० जाहच् । नखजाह तन्मूले न० "लोहमहीं तृणच्छेदी नखखादी च यो नरः" मनुना तस्य दन्तेन खादनं निषिद्धम् । २खण्डे पु० हेम० ३शुक्तिकायां गन्धद्रव्यभेदे न०स्त्री० स्त्रियां बहु० ङीष् । "द्विधा शङ्खनखाख्यान्या शुक्त्याख्या वदरीच्छदा" रत्नमा० "स्वल्पपत्रस्तथा शुक्तिर्नखरी वदरच्छदा । महापत्रस्तथा शङ्खनखः शङ्खाख्यो मध्यसारणः" शब्दार्थचि० "नखद्वयं ग्रहक्षेमघाटाक्षज्वरकृद्हृत् । लघूष्णं शुक्लं वर्ण्यं स्वादु त्रपविषापहम् । अवक्ष्मीकुष्ठदौर्गन्ध्यहृत् पाकरसयोः कटु" भाव० तद्गुणा उक्ताः । [त्रिका०।

नखकुट्ट पु० नखं कुट्टति कुट्ट–छेदे अप् उप०स० । नापिते

नखगुच्छफला स्त्री नख इव गुच्छः फलं च यस्याः । निम्बभेदे राजनि० ।

नखदारण न० नखं दार्यतेऽनेन दारि–करणे ल्युट् । नखनिकृन्तने नापिताम्रभेदे (नरहन) ।

नखनिकृन्तन न० निकृन्यतेऽनेन कृत–ल्युट् वा० सुम् तृन० । नखच्छेदनार्थे नापिताम्रभेदे (नरहन) तस्यापनत्वात् २लोहमात्रेऽपि "यथा सोम्यैकेन नखनिकृन्तनेन विज्ञातेन सर्वं कार्ष्णायसं विज्ञातं स्यात् वाचाऽऽरम्भणं विकारो नामधेयं कार्ष्णायसमित्येव सत्यम्" छा०उ० ।

नखनिष्पाव पु० नखं तत्तुल्यफलतया निष्पुनाति निष्पूयति निस्+पु–अण् । नखफलिन्याम् राजनि० ।

नखपर्णी स्त्री नख इव पर्णमस्या ङीप् वृश्चिकालिजुपभेदे राजनि० ।